

A NAPSUGARAS EMBER

Gyermekei emlékeznek Barkó Gyula festőművészre

Barkó Gyula az egykori PNYV, azaz Pamutnyomóipari Vállalat textiltervezője volt, aki szabadidejében ecsettel a kezében örökítette meg a mai lakótelepek helyén kanyargó utcákat, házakat. Lánya, Barkó Magdolna szintén textiltervezőként dolgozott, fia, Gábor pedig könyvrestaurátor lett. Féltve ővják édesapjuk művészi hagyatékát és emlékét.

Barkó Gyula 1918. február 27-én született Kispesten, majd Pestszentimrén cseperedett. Édesapja szobafestő, mázoló volt, édesanyja háztartásbeli. Négyen voltak testvérek, a legidősebb István volt, aki apjuk példáját követve, Gusztáv képkeretező lett, Magdolna pedig varrónő. Gyuláról viszont már nagyon korán kiderült, hogy kivételes tehetsége van a képzőművészethez. Az elemi, majd a polgári iskolákat 1934-ben fejezte be, és egy fennmaradt ajánlólevél tanúsága szerint már akkor egyértelmű volt, hogy az élete összeforrt a művészettel:

„Barkó Gyula [...] művésztelünknek a Képzőművészeti Főiskolára előkészítő tanfolyamán 1934. IX. 11-től 1937. I. 18-ig részt vett, s az elért eredményeinél fogva a főiskolai felvételi vizsgájára érdemesnek találtam [...] Budapest, 1937. november 27. Krivátsy-Szűts György festőművész-tanár, a Városmajori Művésztelep festőiskolájának igazgató-tanára”

Mégsem a főiskolán folytatta tanulmányait: szülei megkeresték Vaszary János festőművészt, aki megnézte Gyula rajzait, és tanítványául fogadta. Négy évig tanult, rajzolt, festett Vaszary festőiskolájában. Valószínűleg ott dönt el, hogy az akvarelltechnika áll hozzá a legközelebb. – Gyerekkorában is készített vízfestményeket, ebből három darab szerencsére megmaradt – mutatott egy képre a családi gyűjteményből Gábor. – Az akvarelltechnika szeretete, amelyet egész életében leginkább használt, magyarázható az impresszionistához közeli ábrázolásmódjával – vízfestékekkel kiválóan lehet rögzíteni a pillanatnyi impressziót még a helyszínen. Később textiltervezőként a napi munkája is inkább a vízfestékhez, illetve a temperához kötötte. A II. világháború az ő sorsát is befolyásolta, katonaként a Don-kanyarhoz vezényelték. – Sokszor mesélt

a Don-kanyarban átélt időszokról – emlékezett lánya, Magdolna. – Ott borzasztó körülmények között kellett életben maradniuk, mínusz 40 fokban kellett menetelni. A testvére küldött neki egy meleg zoknit, ami sajnos annyira szoros volt, hogy elszorította a lábát. Menetelés közben hóval dörzsölte a kezét, így azzal nem is történt semmi baj. A lábát viszont nem tudta felmelegíteni. Amikor már őrjítő fájdalmat érzett – a bakancsot természetesen nem vehette le –, egy autó sárhányójába kapaszkodva tudta foly-

tatni az utat, de néhány nap múlva már az is meghaladta az erejét. Végül valahol összegyűjtötték a sérülteket, őt is megvizsgálták, látták, hogy súlyos fagyása van, ezért egy autóval Nürnbergbe vitték. A kórházba érve azonnal amputálták, arra ébredt, hogy mindkét lábfeje hiányzik, csak a sarkai maradtak meg. Ahogy kicsit jobban lett, rögtön vásznat és festéket kért. Fennmaradt egy olyan fotó, amikor ül az ágyon, és a főorvos ült mellett. Aztán hegedűt kért, és elkezdett játszani betegtársainak. Napsugaras ember volt, mindig vidám. Ha belegondolok, hogy milyen lehetett 26 évesen elfogadni fiatalemberként, hogy csonkolták a lábait! Kapott egy

protézist, ami a térdéig ért. Egy Ilonka nevű ismerősöm mesélte, hogy a háború után a Corvinnál találkoztak, látta az apukámat mankóval, és utána szólt: Gyuszikám, te vagy? Apukám átölelte, azt felelte, hogy igen, én vagyok, ha csonkán is, de megjöttem a frontról, élek.

A fiatal művész megtanult mankó nélkül, egy bottal járni, biciklivel közlekedni. Kerékpárral járta be a Kecskemét, Mártély, Zsennye, Csongrád, Hódmezővásárhely körüli tanyákat, amiket megfestett. Ráadásul teniszezett, pingpongozott, és mindig jókedvű volt.

A PANYOVA

Hazatérte után egy ismerőse elvitte őt a Pamutnyomóipari Vállalathoz, ahol annyira megtetszett neki a rajzterem, hogy azt mondta, ott szeretne dolgozni. Föl is vették, textiltervező lett. Azt is szerette, és magas fokon művelte, hiszen az 1958-as brüsszeli világkiállításon aranyérmert kapott egyik tervéért.

Miután megnősült, Óbudára költözött, itt született lánya, Magdolna és fia, Gábor a textilgyártól kapott szolgálati lakásban, a PNYV közelében, a Fényes Adolf utcában. Első felesége ápolónő volt. – Apukámnak kötözte a lábát, és szerelem szövődött kettőjük között – mesélte Magdolna. – Aztán megromlott a házasságuk, anyukám otthagya a lakást, és engem is édesapámnál, hogy én, a kisleány örömet adjak a tragédia után, no és boldogabb életem legyen, minthogy anyukámmal albérletbe költözök, iskolát váltak stb.

Második felesége, Gábor édesanyja sokat betegeskedett, ezért gyakorlatilag egy keresetből kellett négy embernek megélni. Barkó Gyula volt a családfenntartó, sok

maszek munkát vállalt, hogy biztosítsa a legszükségesebbeket. Filmnyomó kisiparosoknak készített szitázó fóliát, karácsony előtt pedig képeslapokat festett kézzel, amit két forintért adtak tovább a viszonteladóknak. Később nagy segítséget jelentett, hogy festményei is kelen-dőek lettek.

– Emlékszem, hogy Maglódon egyik képét egy csirkéért cserélte el, amiből a mami húsleveset főzött – mesélte Magdolna. – Különben grízes tészta, krumplis tészta, lekváros tészta volt a napi menü. Nagyon szerényen éltünk, nehéz világ volt akkoriban.

A Pamutnyomóipari Vállalat rajztermében a munkarend némileg eltért az abban az időben szokottól – hétfőtől péntekig hosszú munkanap volt, viszont pénteken alkotónap, a szombat pedig szabad volt. Az alkotónapon az egész műterem kivonult valahova a városba vagy a város környékére rajzolni, akvarellezni. Az évi szabadságon felül még további két hét tanulmányút is járt valahol vidéken, amikor festettek, rajzoltak, néprajzi anyagot gyűjtöttek. Egy-két alkalommal a családja is elkísérte a művészt.

– Míg mi kirándultunk, vagy a faluban sétáltunk, ő elindult vázlatokat vagy akvarelleket készíteni – idézte fel emlékeit Gábor és Magdolna. – Szokásos felszerelése ilyenkor egy háromlábú összecusukható vadászszék, egy rajzmappa és egy bőr oldaltáska volt, amiben a festékeket, ecseteket és egy üveg vizet vitt magával. Ha megtalálta azt a helyet, ahonnan a téma megfelelőnek látszott, letelepedett, és munkához látott. Ebben nem zavarták a mellette megálló kíváncsiskodók, vagy mint például Zsennyén, a Rába partján a szúnyogok tömege sem. Egyszerűen tüzet rakott, és a füsttel elkergette őket. – Már a szúnyogokat, nem a kíváncsiskodókat – nevetett Magdolna.

Az alkotónapokra és a tanulmányutakra biztosított jó minőségű akvarellfesték és a papír tették lehetővé, hogy alkotásai ma is egykori szépségükben ragyogjanak. Ezek a képek az alkotók saját tulajdonát képezték, csak egy megbeszélés erejéig vitték be a textiltervezők műtermébe, ahol megnézték és kiértékelték egymás munkáit.

Barkó Gyula a festészet és Óbuda szerelmese volt. Tagja volt az 1965-ben alakult Óbudai Képzőművész Klubnak is, ahová rendszeresen járt modell után rajzolni. Megvan még a meghívója a klub 1969. decemberi Képző- és Iparművészeti Kiállításának, amelyet a Frankel Leó Művelődési Házban, a mai Óbudai Társaskörben tartottak. Szabadidejében, ha csak tehetett, járta a kerületet, és szinte minden szegletét megfestette. Amikor elkezdődött a régi házak, utcák bontása, hogy a helyüket elfoglalja a panelrengeteg, fényképezőgéppel is igyekezett megörökíteni a régi Óbudát.

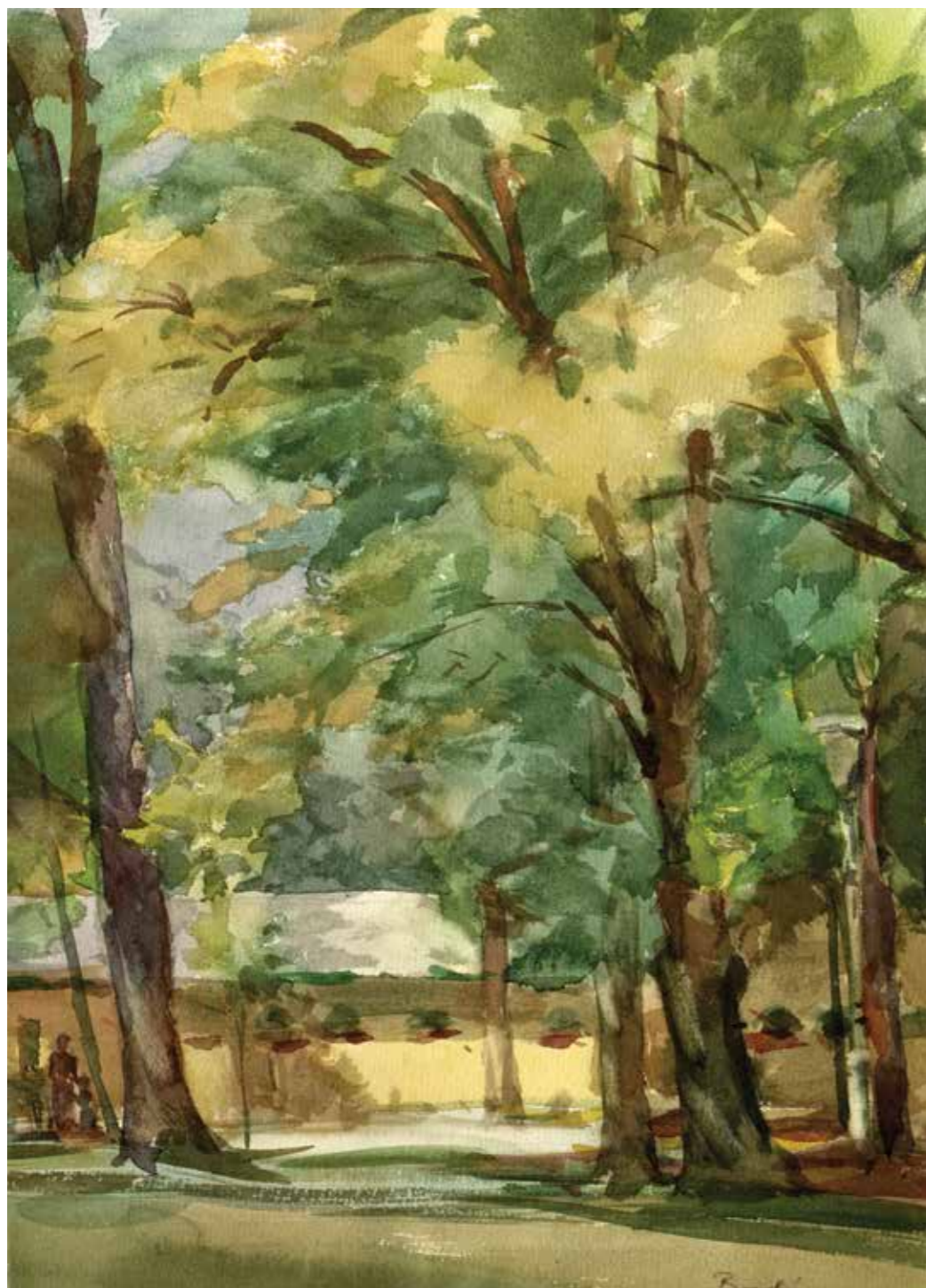
Sok évi rajztermi munka, majd később rajzteremvezetés után a nyugdíjas évek hozták meg számára a szabadságot. Minden idejét a festésre fordíthatta, járta az ország művésztelepeit. Óbuda átalakulása után felfedezte magának az Alföld tanyavilágát. Legsikeresebb kiállítását Kecskeméten rendezték, ahol gyakorlatilag minden kiállított képét megvásárolták. Óbuda és az élet szerelmese 1982. augusztus 17-én halt meg. Csofálatos akvarelljeiből szerencsére sokat megőriztek gyermekei.

TORNÁCOS HÁZ PARAJDON (ERDÉLY), AKVARELL, 27 × 19 CM

TANYA MÁRTÉLY MELLETT, AKVARELL, 42 × 28 CM

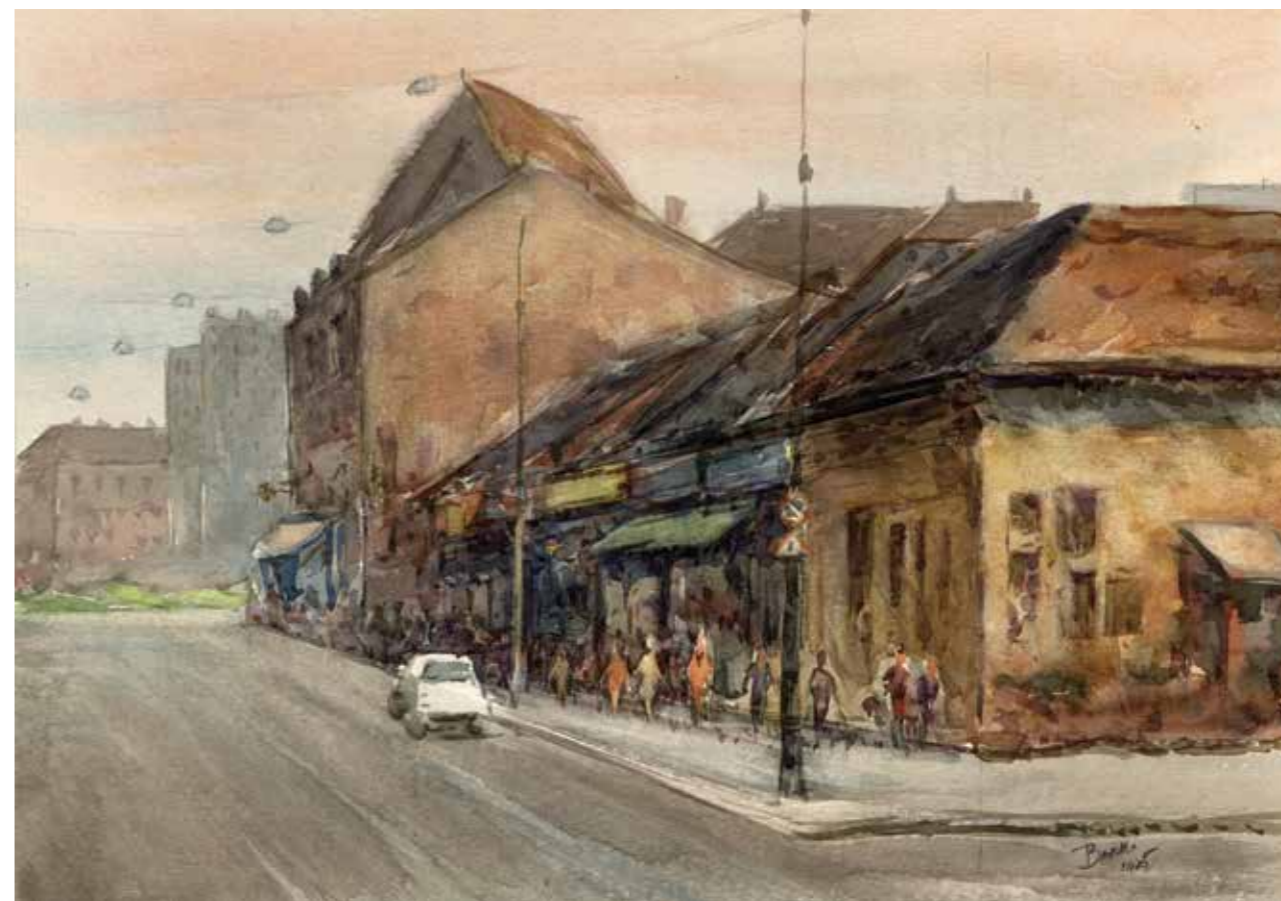
MARGITSZIGETI FÁK, AKVARELL, 25 × 36 CM

SOPRON – IKVA-PATAK, AKVARELL, 27 × 36 CM

ÓBUDA – TAVASZ UTCA, AKVARELL, 32 × 27 CM

FLÓRIÁN TÉRI HÁZAK, AKVARELL, 39 × 27 CM

FÉNYES ADOLF UTCA A DUGOVICS TÍTUSZ TÉR UTÁN, AKVARELL, 35 × 26 CM

KÖRTE UTCA, AKVARELL, 38 × 27 CM

TAVASZ UTCA A SZENTLÉLEK TÉR FELÉ, AKVARELL, 38 × 27 CM

MÓKUS UTCA, AKVARELL, 36 × 27 CM